

STATSMINISTERIET
Arkiv

Bevillingen på et minnesand Gydeboer
Omuds- og Spofartskedning 17 mai 1948

Nordmennene har feiret 17 mai som Norges nasjonaldag

i over 100 år. Norges Grunnlov ble vedtatt og underskrevet av folkevalgte representanter fra det hele land på Eidsvold den 17 mai 1814.

Norge stod også den gang midt oppe i store vansker. Napoleons-krigenes avslutning medførte at de daværende seierherrer bestemte at Norge, som i ca. 400 år hadde vært forenet med Danmark under én konge, skulle overgis til Kongen av Sverige. Men nordmennene, som alltid har vært et frihetselskende folk, mente at hvis så store forandringer skulle skje, så ville de selv ha et ord med i laget.

Det ble utskrevet valg til en grunnlovgivende forsamling. Denne forsamling erklærte Norge for et fritt og selvstendig rike, og vedtok Grunnloven som sikret folkefriheten og la grunnlaget for Norges senere demokratiske og konstitusjonelle utvikling i over 100 år. Og denne grunnlov er fremdeles Norges Grunnlov.

Nordmennene tok også den gang krigen istedetfor å oppgi sin selvstendighet. Det ble en kortvarig krig. Den svenske konge, Carl Johan, visste at militært kunne han nok beseire nordmennene, dårlig rustet og lite vant med krig som de også den gang var, men han forstod samtidig at et frihetselskende folk beseirer en ikke bare ved å la landet besette av utenlandske soldater. Så lenge en ikke makter å vinne folkets sjel, finnes det ikke den militære makt som er sterk nok til å bekjempe og kue folkets frihetsvilje. Det ble derfor våpenstiltand og forhandlinger, og i disse forhandlinger opptratte Sveriges representanter, i motsetning til de tyske forhandlere ifjor i Norge, som ærlige og redelige menn. Resultatet ble et kompromiss. Grunnloven av 17 mai 1814, hvor Norges frihet og selvstendighet var

- 2 -

fastslått, skulle fremdeles gjelde. Det skulle ikke foretas andre forandringer i den enn de som strengt tatt var nødvendige på grunn av at Norge gikk inn i en personalunion med Sverige under én konge.

Grunnloven av 17 mai 1814 var i sin tid kanskje den mest demokratiske grunnlov i hele Europa. Den har alltid vært vaktet og vernet om av alle nordmenn, og det er i ly av den at Norges utvikling som et fritt og selvstendig rike har kunnet foregå. 17 mai har like siden 1830-årene vært en festdag for hele landet, og den er i den senere tid blitt lovfestet som helligdag.

Det er derfor ikke å undres over at Quisling-partiet og tyskerne har forbudt festligholdelse av 17 mai. De vet hva Grunnloven og 17 mai har betydd for friheten og demokratiet i Norge, og derfor har de opphevet og trampet Grunnloven under føtter, og pålagt alle å arbeide 17 mai. De har istedet påbudt at 7 juni skal feires som en nasjonal fridag. 7 juni er den dag da Norge ^{Storting} i 1905 erklærte unionen med Sverige for opphevet. 7 juni har aldri vært feiret eller hatt samme innhold for det norske folk som 17 mai. Den har vært betraktet som en fortsettelse og fullstendiggjørelse av det frihetsverk som 17 mai 1814 innledet.

Nå vel. Jeg antar at folket i Norge tar forbudet mot 17 mai-feiringen med stor ro. Minnene kan ingen fremmed ta fra dem. Og ut fra minnene om hva grunnlovsdagen har betydd for det norske folket, vil samlingen om frihetslinjen bare vokse seg sterkere for hver dag som går. En bevisst samfunnsoppfatning, det norske folks tro på demokratiet, på de idealer som er uttrykt gjennom vår frie konstitusjon, den er like sterk også under de nåværende forhold. Striden om de gamle indre-politiske tvistes spørsmål er for tiden stillet i annen rekke. Hele folket er samlet i ett parti, med ett mål og ett program. Det målet er Norges frihet og uavhengighet.

For Norge har imidlertid ikke 17 mai bare vært en minne-dag. Eidsvolds-verket i 1814 har gitt folket styrke til å ta opp andre store saker, som det nettopp på denne dagen er blitt demonstrert og talt for i slektledd etter slektledd. Parlamentarismen, Norges likestilling med Sverige ved unionen, stemmerettssaken, - alle disse store folkekrav har vært tatt opp og er blitt båret fram under 17 mai-demonstrasjonene.

Selv om denne feiringen nå er forbudt fordi landet er okkupert av en stormakt, som ikke vil respektere vårt demokratiske grunnsyn og de idealer vi har bygget vårt liv på, selv om propagandaen for andre livssyn og samfunnsoppfatninger blir gjennomført med hard hånd, så vil det norske folket den 17 mai 1941 likevel i stillhet feire sin frihetsdag. Deres tanker vil gå til Eidsvolds-mennene i takknemlighet, men samtidig også mot den framtid da landets frihet er vunnet tilbake og et nytt Norge skal bli bygget i sakt med Eidsvoll-verkets tradisjoner.

*En slik feiring i stilhet vil for det norske folk bety
mere og kanskje bli mere effektiv enn noen offentlig høiligholdsfest. Da vil nemlig
som Karlqvist sier i et av sine vakre dikt "alt bli sagt och sagt uten ord och då
blir det vakrant och levt."*